FitJeevan™

నవంబర్ 2026 వరకు అప్‌డేట్

సులభమైన తెలుగు · నెలకు ₹10,000 నుంచి ₹50,000 సంపాదించే కుటుంబాలు · 18 అధ్యాయాలు

డబ్బు ఎక్కడ పెట్టాలి?

సంపాదన పంపకం (ఉదాహరణ)

బ్యాంకు FD, పోస్టాఫీసు, PPF, సుకన్య, మ్యూచువల్ ఫండ్, బంగారం, బీమా, పెన్షన్: కష్టార్జితాన్ని ఎక్కడ, ఎంత, ఏ క్రమంలో ఉంచాలి. దానితో పాటు బడ్జెట్, అప్పుల నుంచి విముక్తి, మోసాల నుంచి రక్షణ.

డబ్బు ఎక్కడ ఉంచాలి? ప్రతి చోటి నిజం

- ఆపద హుండీ
- బ్యాంకు FD / RD
- పోస్టాఫీసు పథకాలు
- PPF / సుకన్య
- మ్యూచువల్ ఫండ్ / SIP
- బంగారం, భూమి
- జీవిత, ఆరోగ్య బీమా
- EPF / NPS / పెన్షన్

ఏ టిప్ లేదు · ఏ ఫండ్ లేదా షేర్ పేరు లేదు · ఏ రాబడి హామీ లేదు

రచయిత
వివేక్ కుమార్

ప్రచురణకర్త: ANSYS (FitJeevan)

కేవలం ఆర్థిక విద్య కోసం. పెట్టుబడి సలహా కాదు.

డబ్బు ఎక్కడ పెట్టాలి?

పొదుపు, పెట్టుబడి, భద్రతపై నిజాయితీ అవగాహన, సాధారణ కుటుంబం కోసం

6 భాగాలు · 18 అధ్యాయాలు · 18 వర్క్‌షీట్లు · 39 ప్రశ్న కార్డులు

వివేక్ కుమార్

ANSYS (FitJeevan) · నవంబర్ 2026 వరకు అప్‌డేట్

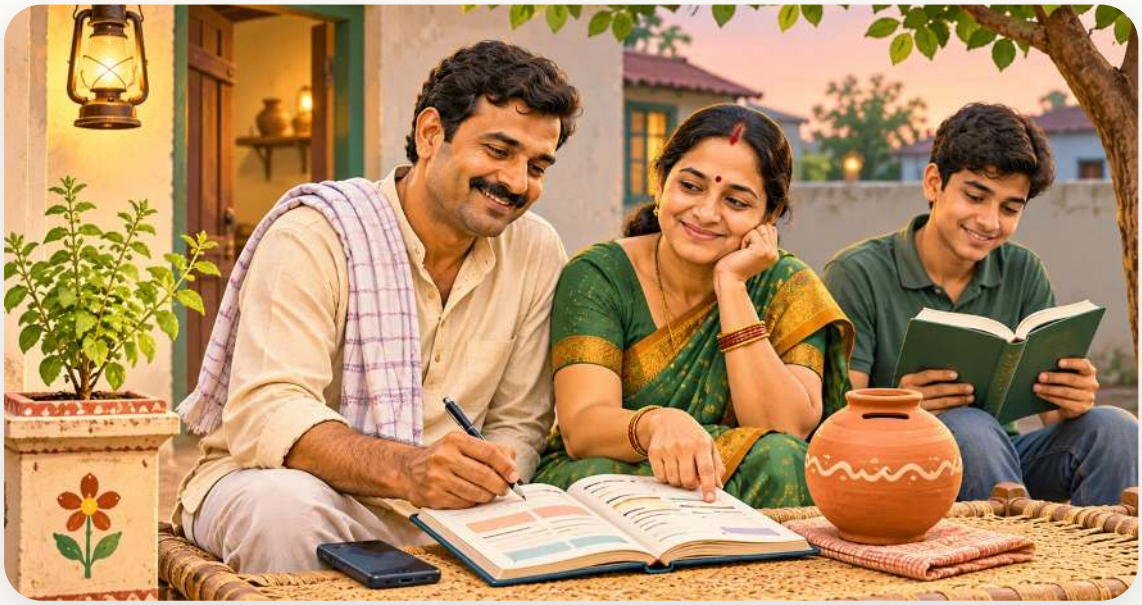

డబ్బు ఎక్కడ పెట్టాలి? (నవంబర్ 2026 వరకు అప్‌డేట్)
రచయిత: వివేక్ కుమార్ · ప్రచురణకర్త: ANSYS (FitJeevan), భారతదేశం
వెబ్‌సైట్: fitjeevan.co.in

© 2026 ANSYS (FitJeevan). సర్వ హక్కులు ప్రచురణకర్తవే. ప్రచురణకర్త రాతపూర్వక అనుమతి లేకుండా ఈ పుస్తకంలోని ఏ భాగాన్నీ కాపీ చేయడం, స్కాన్ చేయడం, పంచడం లేదా మళ్లీ అమ్మడం నిషేధం. వర్క్‌షీట్లు, ప్రశ్న కార్డులను మీ కుటుంబ ఉపయోగం కోసం ప్రింట్ చేసుకోవచ్చు.

ముఖ్యమైన నిరాకరణ

నిరాకరణ: ఈ పుస్తకం కేవలం ఆర్థిక విద్య, అవగాహన కోసం మాత్రమే. ఇందులోని సమాచారం ఏ వ్యక్తికీ వ్యక్తిగత పెట్టుబడి సలహా కాదు. రచయిత, ప్రచురణకర్త SEBI-నమోదిత పెట్టుబడి సలహాదారులు (Investment Adviser) లేదా రీసెర్చ్ అనలిస్టులు కారు. ఈ పుస్తకంలో ఏ షేర్, మ్యూచువల్ ఫండ్ పథకం, బీమా పాలసీ, కంపెనీ, బ్యాంకు లేదా యాప్‌ను కొనమని గానీ అమ్మమని గానీ సిఫారసు చేయలేదు. ఉదాహరణల్లో ఇచ్చిన వడ్డీ లేదా రాబడి అంకెలు కేవలం లెక్క అర్థం కావడానికి ఊహించినవి, ఇవి ఏ రాబడికీ హామీ కాదు. గత పనితీరు భవిష్యత్తుకు గ్యారంటీ కాదు. మార్కెట్‌తో ముడిపడిన పెట్టుబడిలో అసలు కూడా తగ్గవచ్చు. వడ్డీ రేట్లు, పన్నులు, ప్రభుత్వ నియమాలు మారుతూ ఉంటాయి; ఈ పుస్తకం నవంబర్ 2026 వరకు ఉన్న సమాచారం ఆధారంగా రాయబడింది, పెట్టుబడి పెట్టే ముందు బ్యాంకు, పోస్టాఫీసు లేదా అధికారిక వెబ్‌సైట్‌లో తాజా సమాచారం తప్పకుండా చూసుకోండి. మీ పరిస్థితికి తగిన సలహా కోసం SEBI-నమోదిత పెట్టుబడి సలహాదారును (జాబితా: sebi.gov.in), బీమా కోసం IRDAI-నమోదిత మధ్యవర్తిని, పన్ను కోసం అర్హత ఉన్న పన్ను నిపుణుడిని కలవండి. ఈ పుస్తకానికి ఏ బ్యాంకు, బీమా కంపెనీ, మ్యూచువల్ ఫండ్, బ్రోకర్, యాప్ లేదా ప్రభుత్వ సంస్థతోనూ ఎలాంటి సంబంధం లేదు. పుస్తకంలోని సమాచారం ఆధారంగా తీసుకున్న ఏ నిర్ణయం వల్ల జరిగిన నష్టానికైనా రచయిత, ప్రచురణకర్త బాధ్యులు కారు.

RBI, SEBI, IRDAI, PFRDA, AMFI, NCFE, పోస్టాఫీసు, ఇతర ప్రభుత్వ సంస్థల పేర్లు కేవలం సమాచారం, అధికారిక ఆధారాలు చెప్పడం కోసమే వాడాం; వీటిలో ఏదీ ఈ పుస్తకాన్ని తయారు చేయలేదు, పరిశీలించలేదు, ఆమోదించలేదు. కథల్లోని పేర్లు, ఊర్లు అర్థం చేయించడానికి కల్పించిన ఉదాహరణలు.

ఈ ప్రతి లైసెన్స్ కింద ఇవ్వబడింది:

పుస్తకంలో తప్పు కనిపిస్తే లేదా ఏదైనా రేటు/నియమం మారితే fitjeevan.co.in లో తెలియజేయండి; తర్వాతి అప్‌డేట్‌లో సరిచేస్తాం.

ఈ పుస్తకం ఎలా చదవాలి

డబ్బు నిచ్చెన: కింద నుంచి పైకి, ఒక్కో మెట్టు

చాలా మంది సమస్య డబ్బు లేకపోవడం కంటే **క్రమం లేకపోవడం**. ఒకరు బీమా అమ్ముతారు, ఒకరు SIP, ఒకరు బంగారం, ఒకరు చిట్టీ. కష్టార్జితం తప్పు చోట ఇరుక్కుపోకుండా, ముందు ఏం చేయాలి, తర్వాత ఏం చేయాలో ఈ పుస్తకం చెబుతుంది. మొదటిసారి చదువుతుంటే భాగం 0 నుంచి మొదలుపెట్టండి. ఏదైనా ప్రత్యేక సమస్య (అప్పు, బీమా, పన్ను, మోసం) కోసం నేరుగా ఆ అధ్యాయానికి వెళ్లవచ్చు.

భాగం 5: పక్కా ఏర్పాటు	పన్ను, మోసాల నుంచి రక్షణ, మొదటి ప్లాన్, 12 నెలలు	అధ్యాయాలు 15-18
భాగం 4: మార్కెట్ అవగాహన	మ్యూచువల్ ఫండ్, బంగారం-భూమి, షేర్ మార్కెట్ నిజం	అధ్యాయాలు 12-14
భాగం 3: సురక్షిత పొదుపు, వృద్ధాప్యం	బ్యాంకు, పోస్టాఫీసు, EPF, APY, NPS	అధ్యాయాలు 9-11
భాగం 2: రక్షణ కవచం	జీవిత బీమా, ఆరోగ్య బీమా, ప్రమాద కవచం	అధ్యాయాలు 7-8
భాగం 1: అప్పుపై అదుపు	వడ్డీ అసలు ధర, తీపి వలలు, అప్పుల నుంచి విముక్తి	అధ్యాయాలు 4-6
భాగం 0: పునాది	లెక్కలు, బడ్జెట్, ఆపద హుండీ	అధ్యాయాలు 1-3
రెండు రెయిలింగ్‌లు	మోసాల నుంచి రక్షణ (అధ్యాయం 16) · పన్ను, KYC, నామినీ, పత్రాలు (అధ్యాయం 15)	ప్రతి భాగంలో తోడుగా

ప్రతి అధ్యాయంలో ఏముంటుంది

1. 😟 **అసలు సమస్య**
   ఈ రోజు సాధారణ కుటుంబాలు ఎదుర్కొంటున్న ఇబ్బంది, దానికి నూటి పరిష్కారం.

2. 🔁 **సాధారణ తప్పు vs తెలివైన మార్గం**
   ప్రజలు తరచుగా ఏం చేస్తారు, మెరుగైన అడుగు ఏది.

3. 🙋 **అడగాల్సిన ప్రశ్నలు**
   బ్యాంకు, పోస్టాఫీసు, బీమా ఏజెంట్ లేదా అప్పు ఇచ్చేవారిని అడగడానికి సిద్ధంగా ఉన్న ప్రశ్నలు. [ఖాళీ స్థలం]లో మీ విషయం నింపండి.

4. 😊 **ఉదాహరణ కథలు**
   మీలాంటి కుటుంబాల కథలు: ఏం తప్పు జరిగింది, ఏం నేర్చుకున్నారు.

5. 📝 **వర్క్‌షీట్** + 🧠 **క్విజ్** + 🗃️ **ప్రశ్న కార్డు**
   చదివినదాన్ని మీ ఇంటి లెక్కలకు అన్వయించండి.

> ⚠️ **"ఉదాహరణ" అంటే అర్థం**
> పుస్తకంలో ఎక్కడ వడ్డీ, రాబడి లేదా పెరుగుదల లెక్క ఉన్నా, అది **లెక్క అర్థం కావడానికి**, హామీ కాదు. రేట్లు మారుతాయి; డబ్బు పెట్టే ముందు అధికారిక ఆధారంలో ఈ రోజు రేటు చూడండి. ఈ అలవాటే ఈ పుస్తకంలో అతి పెద్ద పాఠం.

తోడుగా "ఇంటి డబ్బు ప్లానర్"

మీరు ప్లానర్ (Excel + PDF) కూడా తీసుకుంటే, ప్రతి అధ్యాయం వర్క్‌షీట్‌ను అందులోనే నింపుతూ వెళ్లండి. తీసుకోకపోతే, పుస్తకంలోని వర్క్‌షీట్‌ను పెన్నుతో నింపండి, పని అంతే జరుగుతుంది.

నేటి పరిస్థితి

భారత కుటుంబాలు, డబ్బు: కొన్ని అంకెలు (నవంబర్ 2026 వరకు అందుబాటులో ఉన్న తాజావి)

7.0%
కుటుంబాల నికర ఆర్థిక పొదుపు, GNDI లో (2024-25)
RBI వార్షిక నివేదిక 2025-26

45.5%
గృహ అప్పులు, GDP లో (సెప్టెంబర్ 2025)
RBI ఆర్థిక స్థిరత్వ నివేదిక, జూన్ 2026

27%
భారతీయులు ఆర్థిక అక్షరాస్యులు
NCFE NFLIS-2019

9.5%
కుటుంబాలు ఏదో ఒక షేర్/ఫండ్ ప్రోడక్ట్‌లో
SEBI Investor Survey 2025

79.7%
మంది పెట్టుబడిలో "ముందు భద్రత" కోరుకుంటారు
SEBI Investor Survey 2025

56.2%
కార్మికులు స్వయం ఉపాధిలో, అంటే సంపాదన హెచ్చుతగ్గులు
PLFS 2025, MoSPI

ఈ అంకెల అర్థం ప్రజలు తక్కువ సంపాదిస్తారనో, నిర్లక్ష్యంగా ఉంటారనో కాదు. అర్థం ఏమిటంటే డబ్బు **అవగాహన** ఎవరూ నేర్పలేదు: స్కూల్లో కాదు, ఆఫీసులో కాదు, అమ్మేవాళ్లు నేర్పరు, అమ్ముతారు. ఈ పుస్తకం ఆ లోటునే పూరిస్తుంది.

విషయ సూచిక

భాగం 0: పునాది 9

1 డబ్బు నిచ్చెన: ముందు ఏది, తర్వాత ఏది 10

2 ఇంటి బడ్జెట్: స్థిర, అస్థిర రెండు సంపాదనలకూ 24

3 ఆపద హుండీ: అత్యవసర నిధి 37

భాగం 1: అప్పుపై అదుపు 48

4 అప్పు అసలు ధర: వడ్డీ, EMI, APR, CIBIL 49

5 తీపి వలలు: క్రెడిట్ కార్డు, BNPL, లోన్ యాప్‌లు 62

6 సరైన అప్పు, అప్పుల నుంచి విముక్తి: గోల్డ్ లోన్, వడ్డీ వ్యాపారి, KCC, ముద్రా 73

భాగం 2: రక్షణ కవచం 85

7 జీవిత బీమా: టర్మ్ vs బీమా-పొదుపు 86

8 ఆరోగ్య బీమా, ఆయుష్మాన్, ప్రమాద కవచం 99

భాగం 3: సురక్షిత పొదుపు, వృద్ధాప్యం 110

9 బ్యాంకులో డబ్బు: సేవింగ్స్, FD, RD, ₹5 లక్షల డాలు 111

10 పోస్టాఫీసు పథకాలు: PPF, సుకన్య, NSC, KVP, MIS, SCSS 122

11 వృద్ధాప్యానికి సిద్ధం: EPF, APY, NPS 136

భాగం 4: మార్కెట్ అవగాహన 147

12 మ్యూచువల్ ఫండ్, SIP: సులభమైన భాషలో 148

13 బంగారం, భూమి: కుటుంబాల రెండు పాత ఇష్టాలు 160

14 షేర్ మార్కెట్ నిజం: పెట్టుబడి vs జూదం (క్రిప్టో కూడా) 173

భాగం 5: పక్కా ఏర్పాటు 185

15 పన్ను ప్రాథమిక అవగాహన: కొత్త చట్టం, ITR, TDS 186

16 మోసాల నుంచి రక్షణ: డబ్బు డబుల్, నకిలీ యాప్, డిజిటల్ అరెస్ట్ 198

17 వయసు, సంపాదన బట్టి మొదటి ప్లాన్ (ఉదాహరణ) 213

18 12 నెలల యాక్షన్ ప్లాన్ 225

అనుబంధం

- ప్రశ్న కార్డులు (అన్నీ) 239
- ముఖ్యమైన నంబర్లు, అధికారిక వెబ్‌సైట్లు 249

- రేట్లు ఒకే పేజీలో 250
- డబ్బు పదకోశం 254
- క్విజ్ జవాబులు 258
- ఈ పుస్తకం ఎలా అప్‌డేట్ అవుతుంది 263
- ఆధారాలు 264

భాగం 0 / 5

పునాది

లెక్కలు, బడ్జెట్, ఆపద హుండీ

1. డబ్బు నిచ్చెన: ముందు ఏది, తర్వాత ఏది 10

2. ఇంటి బడ్జెట్: స్థిర, అస్థిర రెండు సంపాదనలకూ 24

3. ఆపద హుండీ: అత్యవసర నిధి 37

అధ్యాయం 1

డబ్బు నిచ్చెన: ముందు ఏది, తర్వాత ఏది

కష్టార్జితం తప్పు చోట ఇరుక్కుపోకుండా, సంపాదించిన డబ్బు ఏ క్రమంలో ఎక్కడికి వెళ్లాలో 20 నిమిషాల్లో అర్థం చేసుకోండి.

🤨 అసలు సమస్య

ప్రతి ఒక్కరూ ఏదో ఒకటి అమ్ముతున్నారు: ఒకరు బీమా, ఒకరు SIP, ఒకరు బంగారం, ఒకరు చిట్టీ, ఒకరు ప్లాట్. ఎవరి మాట వినాలో అర్థం కాదు. అందుకే డబ్బు సేవింగ్స్ ఖాతాలో అలాగే పడి ఉండి విలువ తరిగిపోతూ ఉంటుంది, లేదా ఎవరో చెప్పారని, అవసరమైనప్పుడు బయటకు రాని చోట ఇరుక్కుపోతుంది.

📌 ఈ అధ్యాయంలో మీరు నేర్చుకునేది

- భారత సాధారణ కుటుంబం పొదుపు, అప్పుల అసలు చిత్రం, ప్రభుత్వ అంకెలతో
- "డబ్బు నిచ్చెన": 6 మెట్లు, 2 రెయిలింగ్‌లు, అంటే ముందు ఏం చేయాలి, తర్వాత ఏం చేయాలి
- ధరల పెరుగుదల మీ పొదుపును నిశ్శబ్దంగా ఎలా తినేస్తుంది, "అసలు పెరుగుదల" (real return) అంటే ఏమిటి
- 72 నియమం: ఏ రేటులోనైనా డబ్బు లేదా ధరలు ఎన్ని సంవత్సరాల్లో రెట్టింపు అవుతాయి, "1 సంవత్సరంలో డబుల్" ఎందుకు ప్రమాద ఘంటిక
- భద్రత, వెంటనే తీసుకోగలగడం, రాబడి అనే త్రికోణం, వ్యక్తిగత సలహా ఎవరి దగ్గర తీసుకోవడం సరైనది

రాజేష్ గారు ఈ-రిక్షా నడుపుతారు, సునీత గారు స్కూల్లో పాఠాలు చెబుతారు, గోవింద్ గారు కూరగాయలు అమ్ముతారు, హరిఓం గారు వ్యవసాయం చేస్తారు. నలుగురూ కష్టపడతారు, నలుగురూ సంపాదిస్తారు. అయినా నెలాఖరుకు నలుగురి ఇళ్లలోనూ ఒకటే ప్రశ్న: **"డబ్బు ఎక్కడికి పోయింది?"** ఎప్పుడైనా కొంచెం మిగిలితే, రెండో ప్రశ్న: **"దీన్ని ఎక్కడ పెట్టాలి?"**

ఈ ప్రశ్నకు జవాబు చెప్పేవాళ్లు చాలామంది. బంధువైన ఏజెంట్ పాలసీ తీసుకొస్తాడు, వీధిలో చిట్టీ నడుస్తుంది, ఫోన్‌లో "నెలకు ₹500 పెట్టండి, కోట్లు సంపాదించండి" అని రీల్ వస్తుంది, WhatsApp లో "పక్కా టిప్" వస్తుంది. ప్రతి ఒక్కరూ తమ సరుకే అన్నిటికంటే మంచిదంటారు. కానీ **ముందు ఏం చేయాలి, తర్వాత ఏం చేయాలి** అని ఎవరూ చెప్పరు. ఈ పుస్తకం పని అదే.

ఈ పుస్తకం మీకు ఏ ఫండ్, షేర్, పాలసీ లేదా యాప్ పేరూ చెప్పదు. ఏ రాబడికీ హామీ ఇవ్వదు. ఇది మీకు ఒక **క్రమం** ఇస్తుంది, దాన్ని మేము "డబ్బు నిచ్చెన" అంటాం, ప్రతి మెట్టుపై మీరే నిర్ణయం తీసుకోగలిగేంత అవగాహన ఇస్తుంది. రండి, దేశ పరిస్థితితో మొదలుపెడదాం.

నేటి పరిస్థితి: లోటు డబ్బుది తక్కువ, అవగాహనది ఎక్కువ

RBI వార్షిక నివేదిక 2025-26 (29 మే 2026) ప్రకారం, 2024-25లో భారత కుటుంబాల **నికర ఆర్థిక పొదుపు** దేశ మొత్తం వినియోగించగల ఆదాయం (GNDI)లో **7.0%** గా ఉంది. 2023-24లో ఇది 5.8%. సులభంగా చెప్పాలంటే: **ప్రతి ₹100 సంపాదనలో కుటుంబాలు సగటున కేవలం సుమారు ₹7 మాత్రమే నికర పొదుపు (బ్యాంకు, బీమా, PF లాంటి చోట్ల) చేయగలుగుతున్నాయి.** ఇది దేశం మొత్తం సగటు, మీ ఇంటి గురించి చేసిన వ్యాఖ్య కాదు. కానీ పొదుపు చాలా సన్నగా ఉందని ఇది చూపిస్తుంది.

మరోవైపు అప్పులు వేగంగా పెరిగాయి. RBI ఆర్థిక స్థిరత్వ నివేదిక (జూన్ 2026) అంకెల ప్రకారం సెప్టెంబర్ 2025లో గృహ అప్పులు దేశ GDP లో **45.5%** కు చేరాయి. ఇందులో **58.4%** అప్పులు ఇల్లు కొనడానికి కాకుండా తీసుకున్నవి: పర్సనల్ లోన్, క్రెడిట్ కార్డు, గోల్డ్ లోన్, ఫోన్-ఫ్రిజ్ EMI. అంటే చాలా అప్పు రోజువారీ అవసరాలకు, వస్తువులు కొనడానికి తీసుకుంటున్నారు.

అన్నిటికంటే ముఖ్యమైన విషయం: సమస్య చాలావరకు డబ్బుది కాదు, **అవగాహన**ది. జాతీయ ఆర్థిక విద్య కేంద్రం (NCFE) చివరి పూర్తి జాతీయ సర్వే (NFLIS-2019)లో కేవలం **27%** భారతీయులే ఆర్థిక అక్షరాస్యులుగా తేలారు: పట్టణాల్లో 33%, గ్రామాల్లో 24%, మహిళల్లో కేవలం 21%. SEBI పెట్టుబడిదారుల సర్వే 2025లో 74% మంది పెట్టుబడి విషయాలు "అర్థం కావు" అన్నారు, 62% కంటే ఎక్కువ మంది అర్థమైతే పెడతామని అన్నారు.

విషయం	అంకె	ఆధారం, తేదీ
కుటుంబాల నికర ఆర్థిక పొదుపు (2024-25)	GNDI లో 7.0%	RBI వార్షిక నివేదిక 2025-26, 29 మే 2026
గృహ అప్పులు (సెప్టెంబర్ 2025)	GDP లో 45.5%	RBI FSR జూన్ 2026 (Business Today, 22 జూలై 2026)
ఇల్లు కాకుండా ఇతర రిటైల్ అప్పుల వాటా	58.4%	అదే
ఆర్థిక అక్షరాస్యత	27% (మహిళలు 21%)	NCFE NFLIS-2019
ఏదో ఒక షేర్/ఫండ్ ప్రోడక్ట్‌లో డబ్బు పెట్టిన కుటుంబాలు	9.5%	SEBI పెట్టుబడిదారుల సర్వే 2025
"ముందు భద్రత" కోరుకునేవారు	79.7%	అదే

ఈ అంకెలు భయపెట్టడానికి కాదు. మీరు ఒంటరి కాదని ఇవి చెబుతాయి. దేశంలో చాలా కుటుంబాలు ఇదే అయోమయంలో ఉన్నాయి, 79.7% మంది అన్నిటికంటే ముందు **భద్రత** కోరుకుంటున్నారు. ఇది పూర్తిగా సరైన ఆలోచన. ఈ పుస్తకంలోని నిచ్చెన కూడా భద్రతతోనే మొదలవుతుంది.

రాజేష్, 34, ఈ-రిక్షా డ్రైవర్, కాన్పూర్ (ఉదాహరణ)

రాజేష్ గారి సంపాదన నెలకు సుమారు ₹22,000, కానీ ప్రతి రోజూ ఒకేలా ఉండదు. బంధువుల మాట విని ఆయన రెండు బీమా-పొదుపు పాలసీలు తీసుకున్నారు, వీధిలోని ఒక చిట్టీలో కూడా పేరు రాయించారు, EMI మీద కొత్త ఫోన్ కూడా కొన్నారు. ప్రతి నెలా వీటన్నిటి వాయిదాలు వెళ్తూనే ఉన్నాయి. అప్పుడు భార్యను అకస్మాత్తుగా ఆసుపత్రిలో చేర్చాల్సి వచ్చింది. పాలసీ రద్దు చేస్తే చాలా తక్కువ డబ్బు వచ్చేది, చిట్టీ వంతు ఇంకా దూరంలో ఉంది, చేతిలో నగదు ఏమీ లేదు. చివరకు వడ్డీ వ్యాపారి దగ్గర అధిక వడ్డీకి అప్పు తీసుకోవాల్సి వచ్చింది. రాజేష్ గారి దగ్గర "పొదుపు" ఉంది, కానీ సరైన క్రమంలో కాదు.

👉 **పాఠం: ముందు ఆపద హుండీ, బీమా కవచం, తర్వాతే మిగతావన్నీ.**

డబ్బు నిచ్చెన: 6 మెట్లు, 2 రెయిలింగ్‌లు

మీరు డాబా మీదకు ఎక్కడానికి నిచ్చెన వేస్తున్నారనుకోండి. కింది మెట్టు బలహీనంగా ఉండి, మీరు నేరుగా పై మెట్టు మీద కాలు పెడితే, పడిపోయే ప్రమాదం ఉంది. డబ్బు విషయంలోనూ ఇంతే. చాలా మంది కింద లెక్కలు, హుండీ, బీమా ఖాళీగా ఉన్నా, నేరుగా పై మెట్టు (షేర్, ఫండ్, ప్లాట్) మీదకు దూకుతారు. అప్పుడు ఒక జబ్బు లేదా పని పోవడం వాళ్లను కింద పడేస్తుంది.

డబ్బు నిచ్చెనలో కింద నుంచి పైకి **6 మెట్లు** ఉన్నాయి. దానితో పాటు **2 రెయిలింగ్‌లు** ఉన్నాయి, వాటిని ప్రతి మెట్టుపైనా పట్టుకుని ఉండాలి: ఒక వైపు **మోసాల నుంచి రక్షణ**, మరో వైపు **పన్ను, KYC, నామినీ, పత్రాలు**.

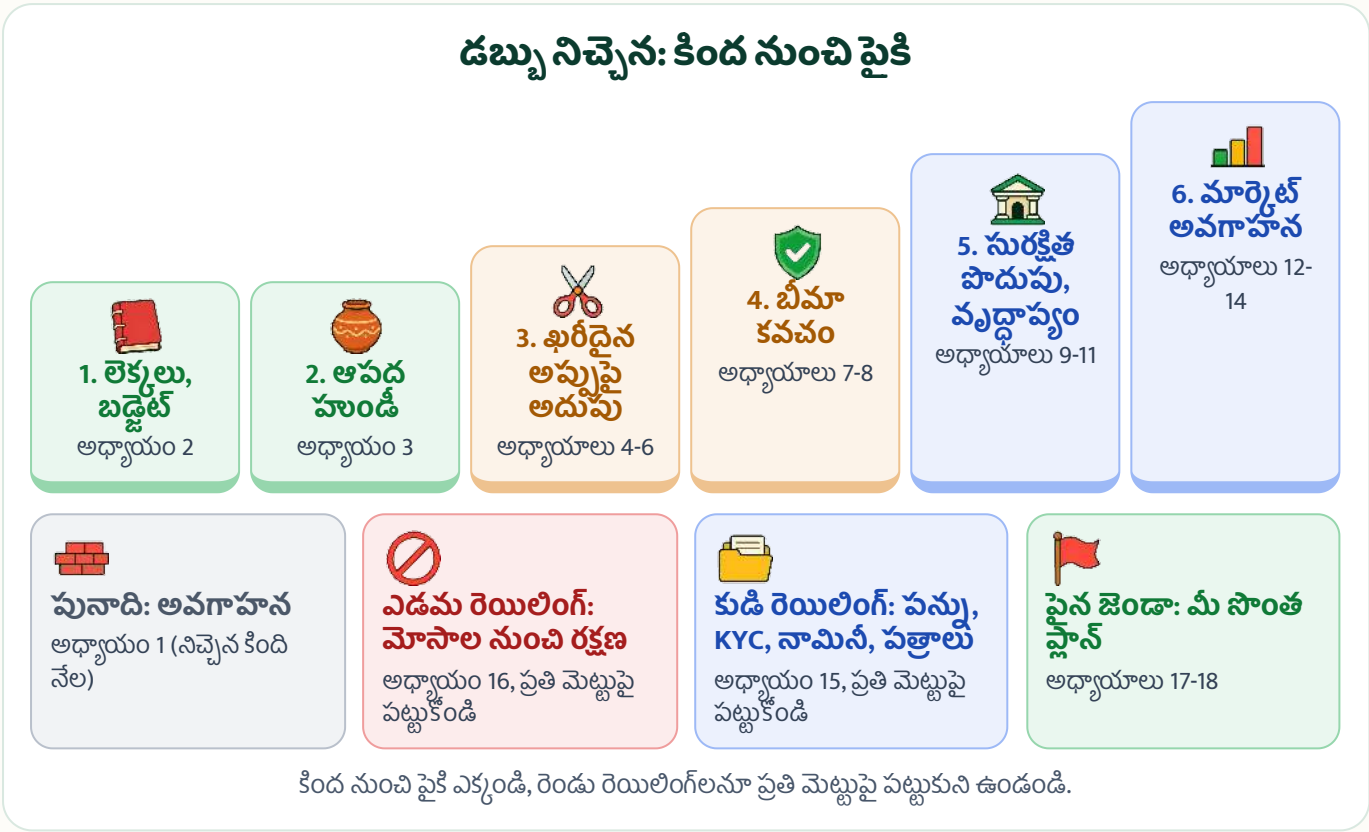

చిత్రం 1.1 డబ్బు నిచ్చెన: కింద నుంచి పైకి ఎక్కండి, రెండు రెయిలింగ్‌లనూ ప్రతి మెట్టుపై పట్టుకుని ఉండండి.

మెట్టు	ఏం చేయాలి	మెట్టు గట్టిపడిందని ఎప్పుడు అనుకోవాలి	అధ్యాయం
1. లెక్కలు, బడ్జెట్	సంపాదన, ఖర్చు రాయడం, ముందే పొదుపు వేరు చేయడం	3 నెలలు వరుసగా లెక్క రాశారు, పొదుపు మొత్తం నిర్ణయమైంది	2
2. ఆపద హుండీ	అవసరమైన ఖర్చులకు కొన్ని నెలలకు సరిపడా డబ్బు వేరుగా, సులభంగా తీసుకోగలిగే చోట	కనీసం మొదటి మజిలీ (ఉదాహరణకు ₹10,000), తర్వాత 3 నెలల ఖర్చు	3
3. ఖరీదైన అప్పుపై అదుపు	కార్డు, యాప్-లోన్, వడ్డీ వ్యాపారి లాంటి ఖరీదైన అప్పులు ముందు తీర్చడం	ఏటా వడ్డీ సుమారు 24% కంటే ఎక్కువ ఉన్న అప్పు ఒక్కటి కూడా లేదు	4, 5, 6
4. బీమా కవచం	సంపాదించేవారికి జీవిత కవర్, కుటుంబానికి ఆరోగ్య కవర్	కవర్ ఎంత, నామినీ ఎవరు అనేది రాసి ఉంది	7, 8
5. సురక్షిత పొదుపు, వృద్ధాప్యం	బ్యాంకు, పోస్టాఫీసు, PF, పెన్షన్ లాంటి చోట్ల లక్ష్యానికి తగ్గట్టు పొదుపు	ప్రతి పెద్ద లక్ష్యానికి (చదువు, వృద్ధాప్యం) వేరుగా పొదుపు జరుగుతోంది	9, 10, 11
6. మార్కెట్ అవగాహన	దీర్ఘకాలం కోసం మార్కెట్‌తో ముడిపడిన వాటిని అర్థం చేసుకుని, రిస్క్ తెలుసుకుని	5-7 సంవత్సరాల వరకు అవసరం లేని డబ్బు మాత్రమే; నియమాలు కూడా అర్థమై ఉండాలి	12, 13, 14

గమనించండి, మూడో మెట్టులో "సుమారు 24%" ఒక స్థూల కొలమానం, ఏ చట్టమూ కాదు. క్రెడిట్ కార్డు బకాయి తరచుగా నెలకు సుమారు 3.35-3.75% వడ్డీతో నడుస్తుంది, అంటే ఏటా సుమారు 40-45% (కార్డు షరతుల్లో చూడండి). వడ్డీ వ్యాపారి "నెలకు వందకు ₹3" అంటే ప్రతి ₹100 మీద ప్రతి నెలా ₹3, అంటే ఏటా 36% సాదా వడ్డీ. అలాంటి అప్పు నడుస్తుండగా ఎక్కడ పొదుపు చేసినా, అది అడుగున చిల్లు ఉన్న బకెట్‌లో పైనుంచి నీళ్లు పోసినట్టే.

💡 నిచ్చెన అంటే "ఒకటి అయిపోయాకే మరొకటి" కాదు

- నిచ్చెన అంటే "ముందు పునాది గట్టిగా". కొన్ని పనులు మొదటి రోజు నుంచే కలిసి నడుస్తాయి.
- ప్రభుత్వ బీమా పథకాలు PMJJBY (₹2 లక్షల జీవిత కవర్, ఏటా ₹436), PMSBY (₹2 లక్షల ప్రమాద కవర్, ఏటా ₹20) కలిపి ఏటా ₹456 (నవంబర్ 2026 వరకు సమాచారం, jansuraksha.gov.in లో తాజాగా చూడండి). ఇవి ప్రాథమిక రక్షణకు మొదలు మాత్రమే, పూర్తి రక్షణ కాదు. మెట్టు 2 మీద ఉన్నప్పుడు కూడా వీటిని చూడవచ్చు.
- ఇంట్లో 70 సంవత్సరాలు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ వయసున్న పెద్దలు ఉంటే ఆయుష్మాన్ వయ వందన కార్డు గురించి తెలుసుకోండి: ఆదాయం ఎంతైనా, కుటుంబానికి ఏటా ₹5 లక్షల వరకు చికిత్స కవర్ (PIB, 29 అక్టోబర్ 2026). కుటుంబం PM-JAY కి అర్హమో కాదో కూడా చూడండి (అధ్యాయం 8).
- ప్రతి ఖాతాలో, పథకంలో నామినీని చేర్చడం కూడా మొదటి రోజు పనే, దీనికి డబ్బు ఖర్చు కాదు.

🔁 మొదటిసారి ₹5,000 మిగిలాయి, ఇప్పుడు ఏం చేయాలి?

❌ సాధారణ తప్పు

తెలిసిన వ్యక్తి చెప్పారని అదే రోజు ఏదో దీర్ఘకాల పాలసీ లేదా స్కీమ్ మొదలుపెట్టారు, దాని వాయిదా ప్రతి నెలా వెళ్తుంది, మధ్యలో వదిలేస్తే నష్టం.

✔ తెలివైన మార్గం

ముందు హుండీలో ఎంత ఉందో, ఏదైనా ఖరీదైన అప్పు నడుస్తోందో లేదో చూశారు. ₹5,000 హుండీకి మొదలుగా వేరే ఖాతాలో ఉంచారు, తర్వాత నిచ్చెన తర్వాతి మెట్టు గురించి ఆలోచించారు.

ఎందుకు మేలు: ఆపదలో అన్నిటికంటే ముందు నగదు కావాలి. హుండీ లేకుండా దీర్ఘకాల వాయిదాల వస్తువు తీసుకుంటే, ఆపదలో దాన్నే రద్దు చేయాల్సి వస్తుంది, నష్టం జరుగుతుంది.

సునీత, 29, ప్రైవేట్ స్కూల్ టీచర్, పట్నా (ఉదాహరణ)

సునీత గారు ఒక రీల్ చూశారు, అందులో "₹500 SIP తో కోటీశ్వరులు" అని చెప్పారు. ఆమె మరుసటి రోజే మొదలుపెట్టబోయారు. అమ్మ ఇంతే అడిగింది, "ముందు ఇంటి లెక్క రాయి, ప్రతి నెలా డబ్బు ఎక్కడెక్కడికి వెళ్తోంది?" సునీత గారు ఒక నోట్‌బుక్‌లో నిచ్చెన గీసి, ప్రతి మెట్టు ముందు అవును లేదా కాదు అని రాశారు. అప్పుడు తెలిసింది, క్రెడిట్ కార్డు మీద ₹18,000 బకాయి చాలా నెలలుగా minimum కడుతూ నడుస్తోందని. ఆమె ముందు కార్డు బకాయి మొత్తం తీర్చే ప్లాన్ వేశారు, తర్వాత హుండీ మొదలుపెట్టారు.

👉 **పాఠం: ముందు క్రమం, తర్వాత ప్రోడక్ట్. మీ ఇంట్లో ఏం జరుగుతోందో రీల్‌కు తెలియదు.**

ధరల పెరుగుదల అనే చెదలు: డబ్బు అదే, విలువ తక్కువ

చెదలు చెక్కను లోపలి నుంచి తినేస్తాయి, బయటకు అంతా బాగానే కనిపిస్తుంది. ధరల పెరుగుదల (inflation, అంటే వస్తువుల ధరలు నెమ్మదిగా పెరగడం) కూడా ఇదే చేస్తుంది. మీ బీరువాలో ₹10,000 ఉంటే, 5 సంవత్సరాల తర్వాత కూడా నోట్లు ₹10,000 గానే ఉంటాయి, కానీ వాటితో వచ్చే సరుకులు తగ్గిపోతాయి.

RBI ద్రవ్య విధాన కమిటీ 5-7 అక్టోబర్ 2026 సమావేశంలో 2026-27 కి వినియోగదారుల ధరల పెరుగుదల (CPI) అంచనాను **5.2%** గా ఉంచింది. అదే సమయంలో పెద్ద ప్రభుత్వ బ్యాంకుల సేవింగ్స్ ఖాతాపై వడ్డీ ఏటా సుమారు **2.50%** (Business Today, 10 సెప్టెంబర్ 2026). అంటే డబ్బు చాలా కాలం కేవలం సేవింగ్స్ ఖాతాలోనే పడి ఉంటే, నోట్లు కొంచెం పెరుగుతాయి, కానీ వాటి **కొనుగోలు శక్తి తగ్గుతుంది**.

దీన్నే **అసలు పెరుగుదల** (real return) అంటారు: వడ్డీ రేటు నుంచి ధరల పెరుగుదలను తీసేయండి, స్థూలంగా మిగిలేదే అసలు పెరుగుదల. 2.5% వడ్డీ, 5.2% ధరల పెరుగుదల ఉంటే, అసలు పెరుగుదల సుమారు **మైనస్ 2.7%**. అంటే డబ్బు నిజానికి ప్రతి సంవత్సరం కొంచెం చిన్నదవుతోంది.

ఉదాహరణ - లెక్క అర్థం కావడానికి, హామీ కాదు. ఒక కుటుంబానికి ఈ రోజు నెలవారీ అవసరమైన ఖర్చు ₹15,000 అనుకుందాం. వేర్వేరు ధరల పెరుగుదల రేట్లలో ఇదే ఖర్చు ముందు ముందు ఎంత కావచ్చో కింద చూడండి:

అనుకున్న ధరల పెరుగుదల రేటు (ఏటా)	ఈ రోజు	6 సంవత్సరాల తర్వాత (సుమారు)	12 సంవత్సరాల తర్వాత (సుమారు)
4%	₹15,000	₹18,980	₹24,015
6%	₹15,000	₹21,278	₹30,183
8%	₹15,000	₹23,803	₹37,773

చూడండి, 6% ధరల పెరుగుదల అనుకుంటే 12 సంవత్సరాల్లో అదే అవసరమైన ఖర్చు సుమారు రెట్టింపు, అంటే ₹30,183 అవుతుంది. ఈ రోజు 3 సంవత్సరాల పిల్లవాడు కాలేజీ చదువుకు చేరేసరికి ఫీజు, అద్దె, మందులు అన్నీ ఇలాగే పెరిగిపోయి ఉంటాయి. అందుకే దీర్ఘకాల లక్ష్యాలకు కేవలం "డబ్బు కూడబెట్టడం" సరిపోదు, అది ధరల పెరుగుదల కంటే వెనకబడకుండా ఉండేలా కూడా ఆలోచించాలి. ఈ విషయం అధ్యాయం 9 నుంచి 12 లో నెమ్మదిగా అర్థం చేసుకుందాం.

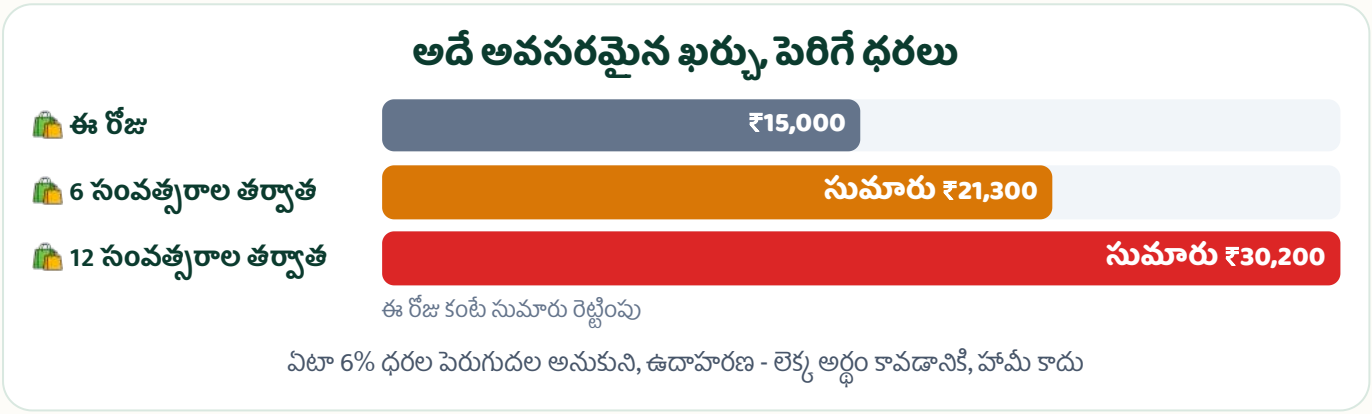

చిత్రం 1.2 ధరల పెరుగుదల అనే చెదలు: అదే అవసరమైన ఖర్చు, ఏటేటా పెద్దది. (6% ధరల పెరుగుదల అనుకుని, ఉదాహరణ, హామీ కాదు)

🔁 ఏళ్ల పొదుపు ఎక్కడ ఉంచారు?

❌ సాధారణ తప్పు

మొత్తం పొదుపు, 10-15 సంవత్సరాల తర్వాత పనికొచ్చే డబ్బు కూడా, "డబ్బు భద్రంగానే ఉంది కదా" అనుకుని ఏళ్ల తరబడి కేవలం సేవింగ్స్ ఖాతాలో లేదా ఇంటి బీరువాలో పడి ఉంది.

✔ తెలివైన మార్గం

రోజువారీ ఖర్చులకు, ఆపద హుండీకి సేవింగ్స్ ఖాతా సరైనదే అనుకున్నారు. కానీ దీర్ఘకాల లక్ష్యం ఉన్న డబ్బు కోసం, దానిపై వడ్డీ ధరల పెరుగుదలకు దగ్గరగా లేదా అంతకంటే ఎక్కువగా ఎలా ఉండాలో వేరుగా ఆలోచించారు, ఎంపికలను అధ్యాయాలు 9-12 లో అర్థం చేసుకున్నారు.

ఎందుకు మేలు: సురక్షితం అంటే కేవలం "డబ్బు పోకూడదు" అని కాదు, దాని కొనుగోలు శక్తి కూడా నిలిచి ఉండాలి. ప్రతి డబ్బుకూ పని వేరు, కాబట్టి చోటు కూడా వేరు.

72 నియమం: రెట్టింపు కావడానికి ఎన్ని సంవత్సరాలు?

ఎవరైనా మనసులోనే వేయగలిగే ఒక సులభమైన చిట్కా ఉంది: **72 ÷ వార్షిక రేటు = సుమారు ఎన్ని సంవత్సరాల్లో మొత్తం రెట్టింపు.** ఇది కేవలం లెక్క, ఏ ప్రోడక్ట్ హామీ కాదు. ఇది పొదుపుకూ వర్తిస్తుంది, ధరల పెరుగుదలకూ, అప్పుకూ వర్తిస్తుంది.

ఉదాహరణ - లెక్క అర్థం కావడానికి, హామీ కాదు.

అనుకున్న వార్షిక రేటు	72 నియమం (సుమారు సంవత్సరాలు)	కచ్చితమైన లెక్క ప్రకారం (సుమారు సంవత్సరాలు)
4%	18	17.7
6%	12	11.9

అనుకున్న వార్షిక రేటు	72 నియమం (సుమారు సంవత్సరాలు)	కచ్చితమైన లెక్క ప్రకారం (సుమారు సంవత్సరాలు)
8%	9	9.0
9%	8	8.0

ఒక నిజమైన ఉదాహరణ చూడండి. పోస్టాఫీసు కిసాన్ వికాస్ పత్ర (KVP) పథకంపై అక్టోబర్-డిసెంబర్ 2026 త్రైమాసికంలో ఏటా 7.5% రేటు ఉంది, ఇందులో మొత్తం **115 నెలల్లో, అంటే 9 సంవత్సరాల 7 నెలల్లో** రెట్టింపు అవుతుందని India Post స్వయంగా రాస్తుంది. 72 నియమం చెబుతుంది 72 ÷ 7.5 = 9.6 సంవత్సరాలు. దాదాపు అదే! (పథకం పేరు ఇక్కడ కేవలం లెక్క చూపడానికి, సిఫారసు కాదు; రేటు ప్రతి త్రైమాసికం మారవచ్చు, indiapost.gov.in లో చూడండి.)

ఇదే నియమం తిరగేసి కూడా వర్తిస్తుంది. 6% ధరల పెరుగుదలలో ధరలు సుమారు 12 సంవత్సరాల్లో రెట్టింపు అవుతాయి. అప్పుకు కూడా: ఏదైనా అప్పు ఏటా 36% చక్రవడ్డీతో (ప్రతిసారీ వడ్డీ మీద కూడా వడ్డీ) పెరుగుతూ ఉంటే, 72 ÷ 36 = సుమారు 2 సంవత్సరాల్లో బకాయి రెట్టింపు కావచ్చు. అందుకే ఖరీదైన అప్పు మెట్టు పొదుపు కంటే ముందు వస్తుంది.

⚠ "1 సంవత్సరంలో డబుల్" అని వినగానే ఆగండి

- ఎవరైనా "1 సంవత్సరంలో డబ్బు డబుల్" అంటే, దాని అర్థం ఏటా 100% రాబడి.
- 72 నియమంతో చూస్తే 8% దగ్గర రెట్టింపు కావడానికి సుమారు 9 సంవత్సరాలు పడుతుంది. 1 సంవత్సరంలో రెట్టింపు చేస్తామని ఏ చట్టబద్ధమైన, నియంత్రిత ప్రొడక్ట్ హామీ ఇవ్వదు.
- ప్రతి నెలా 2-3% "పక్కా" సంపాదన హామీ కూడా ప్రమాద ఘంటికే. అలాంటి స్కీముల్లో తరచుగా పాతవారికి కొత్తవారి డబ్బు ఇస్తారు, కొత్తవారు రావడం ఆగగానే అంతా మునిగిపోతుంది.
- అలాంటి ఏ స్కీమ్ పేరునైనా RBI Sachet పోర్టల్ (sachet.rbi.org.in) లో తనిఖీ చేయండి, మోసం అనిపిస్తే 1930 కి కాల్ చేయండి. పూర్తి వివరాలు అధ్యాయం 16 లో.

భద్రత, వెంటనే తీసుకోవడం, రాబడి: మూడూ ఒకేసారి రావు

ప్రతి పొదుపు లేదా పెట్టుబడిని మూడు గీటురాళ్లపై పరీక్షించండి: (1) **భద్రత**: అసలు డబ్బు మునిగిపోయే ప్రమాదం ఎంత? (2) **వెంటనే తీసుకోవడం** (liquidity): అవసరమైతే ఎంత త్వరగా, నష్టం లేకుండా తీసుకోవచ్చు? (3) **రాబడి**: పెరుగుదల ఎంత ఉండవచ్చు? నిజం ఏమిటంటే ఏ ఒక్కటీ మూడింటినీ పూర్తిగా ఇవ్వదు. ఒకటి బలంగా ఉంటే మరొకటి బలహీనంగా ఉంటుంది.

చిత్రం 1.3 ప్రతి దానిలో కొంత దొరుకుతుంది, కొంత వదులుకోవాలి. మూడింటికీ పూర్తి హామీ ఇచ్చే చోట అక్కడే ఆగండి.

- **సేవింగ్స్ ఖాతా:** భద్రత బాగుంటుంది (బ్యాంకులో ₹5 లక్షల వరకు డిపాజిట్ బీమా, అధ్యాయం 9), వెంటనే తీసుకోవచ్చు, కానీ వడ్డీ తక్కువ.
- **దీర్ఘ లాక్-ఇన్ ఉన్న ప్రభుత్వ పొదుపు (ఉదా. PPF):** భద్రత చాలా ఎక్కువ, వడ్డీ సేవింగ్స్ ఖాతా కంటే మెరుగు, కానీ డబ్బు ఏళ్ల తరబడి కట్టుబడి ఉంటుంది.
- **మార్కెట్‌తో ముడిపడినవి (షేర్లు, మ్యూచువల్ ఫండ్):** దీర్ఘకాలంలో పెరుగుదలకు అవకాశం, అమ్మడం సులభం, కానీ అసలు డబ్బు తగ్గవచ్చు కూడా, ఏదీ పక్కా కాదు.
- **చిట్టీ లేదా "ప్రైవేట్ స్కీమ్":** తరచుగా మూడింటికే హామీ, కానీ భద్రతకు ఏ చట్టపరమైన భరోసా లేదు (అనధికారిక చిట్టీకి ఏ నియమమూ వర్తించదు; అధ్యాయం 16).

🔍 అపోహ vs నిజం

❌ అపోహ

డబ్బు పూర్తిగా భద్రంగానూ ఉండే, ఎప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు తీసుకోగలిగే, పెరుగుదల కూడా చాలా ఎక్కువగా ఉండే స్కీమ్ ఏదో ఒకటి తప్పకుండా ఉంటుంది. సరైన మనిషిని కలిస్తే చాలు.

✔ నిజం

మూడింటినీ పూర్తిగా ఇచ్చే నియంత్రిత, చట్టబద్ధమైనది ఏదీ లేదు. మూడింటికే హామీ ఇచ్చే వ్యక్తి పూర్తి విషయం చెప్పడం లేదు, లేదా మోసం చేస్తున్నాడు. తెలివైన పని ఏమిటంటే ప్రతి డబ్బుకూ పని నిర్ణయించడం: ఆపద డబ్బు భద్రత, తీసుకోగలగడం కోసం, దీర్ఘ లక్ష్యం డబ్బు పెరుగుదల కోసం, రిస్క్ అర్థం చేసుకుని.

స్థిర, అస్థిర సంపాదన: నిచ్చెన అందరికీ, వేగం వేరు

ప్రభుత్వ సర్వే PLFS 2025 (MoSPI, 27 మార్చి 2026) ప్రకారం దేశంలో 56.2% కార్మికులు స్వయం ఉపాధిలో, 20.2% రోజువారీ కూలీలో, కేవలం 23.6% నెలవారీ జీతంలో ఉన్నారు. అంటే చాలా మంది పాఠకుల సంపాదన ప్రతి నెలా ఒకేలా రాదు. దుకాణం, వ్యవసాయం, డ్రైవింగ్, టైలరింగ్, పార్లర్, డెలివరీ, కూలీ: వీటన్నిటిలో కొన్ని నెలలు బాగుంటాయి, కొన్ని బాగుండవు.

నిచ్చెన వీళ్లందరికీ అదే, రెండు విషయాలే వేరు. మొదటిది, **హుండీ పెద్దది** కావాలి, ఎందుకంటే చెడ్డ నెలలు వస్తూనే ఉంటాయి (అధ్యాయం 3). రెండోది, బడ్జెట్‌ను **అతి తక్కువ సంపాదన ఉన్న నెల** ఆధారంగా వేయాలి, సగటు మీద కాదు (అధ్యాయం 2). ఉదాహరణకు గోవింద్ గారి కూరగాయల దుకాణంలో రోజుకు ₹600 కూడా వస్తుంది, ₹1,200 కూడా వస్తుంది. మంచి రోజు లెక్కన ఖర్చు నిర్ణయిస్తే, చెడ్డ రోజు అప్పు చేయక తప్పదు. రైతు కుటుంబం సంపాదన అయితే ఏడాదికి రెండు-మూడు సార్లు పంట అమ్మినప్పుడు ఒకేసారి వస్తుంది, అందుకే మొత్తం సీజన్ లెక్కను ఒకేసారి ఆలోచించాలి.

చిత్రం 1.4 అస్థిర సంపాదన ఉన్న ఇంట్లో చెడ్డ నెలల వాటా ముందే వేరు: చిన్న మూట, పెద్ద భరోసా.

🔁 పంట అమ్మారు, చేతికి ఒకేసారి ₹1.2 లక్షలు వచ్చాయి

❌ సాధారణ తప్పు

పెళ్లిళ్లు, కొత్త బైక్, పాత అప్పులు, ఏది ఎదురొస్తే దానికి డబ్బు వెళ్తూ ఉంది. మూడు నెలల తర్వాత విత్తనాలు-ఎరువుల కోసం మళ్లీ అప్పు తీసుకోవాల్సి వచ్చింది.

✔ తెలివైన మార్గం

డబ్బు రాగానే ముందు తర్వాతి సీజన్ వరకు అవసరమైన ఖర్చులు, విత్తనాలు-ఎరువులు, హుండీ వాటాలను వేరు చేశారు, అన్నిటికంటే ఖరీదైన అప్పును ముందు తీర్చారు, తర్వాత మిగిలిన డబ్బుతో మిగతా పనులు.

ఎందుకు మేలు: అస్థిర సంపాదనలో ఒకేసారి వచ్చిన డబ్బు "మొత్తం సీజన్ జీతం". దాన్ని పంచుకుంటూ నడిపితే తర్వాతి పంట వరకు అప్పు అవసరం తగ్గుతుంది.

■ సలహా ఎవరి దగ్గర తీసుకోవాలి, ఎవరి దగ్గర వద్దు

SEBI పెట్టుబడిదారుల సర్వే 2025లో సుమారు 59% మంది తమ డబ్బు నిర్ణయాలు స్నేహితులు, కుటుంబం లేదా సోషల్ మీడియా finfluencer (డబ్బు మీద వీడియోలు చేసేవారు) మాట విని తీసుకుంటామని చెప్పారు. influencer ను నమ్మేవారిలో 62% మంది వాళ్ల మాట మీద పెట్టుబడి నిర్ణయం కూడా తీసుకున్నారు. సమస్య ఏమిటంటే బంధువైన ఏజెంట్‌కు తరచుగా అమ్మితే కమీషన్ వస్తుంది, సోషల్ మీడియా వ్యక్తికి మీ సంపాదన, అప్పులు, కుటుంబం గురించి ఏమీ తెలియదు.

వ్యక్తిగత పెట్టుబడి సలహా (మీ పరిస్థితి చూసి "మీరు ఇది చేయండి") ఇచ్చే చట్టపరమైన హక్కు భారతదేశంలో **SEBI-నమోదిత పెట్టుబడి సలహాదారు** (Registered Investment Adviser, RIA) కే ఉంది. ఎవరి దగ్గరైనా సలహా తీసుకునే ముందు వారి పేరు sebi.gov.in లో నమోదైనవారి జాబితాలో తనిఖీ చేయండి. బీమా కోసం IRDAI-నమోదిత మధ్యవర్తితో మాట్లాడండి. స్పష్టంగా చెబుతున్నాం: **ఈ పుస్తకం, దీని రచయిత ఏ సలహాదారులూ కారు.** మీరు సరైన ప్రశ్నలు అడగగలిగేలా, తప్పు జవాబులను గుర్తించగలిగేలా అర్థం చేయించడమే మా పని.

🔁 బంధువైన ఏజెంట్ ఇంటికి వచ్చి "సంతకం పెట్టేయండి చాలు" అన్నారు

❌ సాధారణ తప్పు

బంధుత్వం చెడిపోకూడదని, పత్రాలు చదవకుండా, కవర్ ఎంత, మధ్యలో వదిలేస్తే ఎంత వస్తుందని అడగకుండా, అదే రోజు సంతకం పెట్టేశారు.

✔ తెలివైన మార్గం

ప్రేమగా అన్నారు, "పత్రాలు ఇక్కడ వదిలి వెళ్లండి, ఇంట్లో మాట్లాడుకుని రెండు రోజుల్లో చెబుతాం." తర్వాత రాతపూర్వకంగా అడిగారు: కవర్ ఎంత, ప్రీమియం ఎంత, ఎన్ని సంవత్సరాలు, మధ్యలో వదిలేస్తే ఎంత వస్తుంది, మీ లైసెన్స్ నంబర్ ఏమిటి.

ఎందుకు మేలు: మంచి ప్రోడక్ట్ రెండు రోజులు ఆగితే చెడిపోదు. తొందరపెట్టే ఒత్తిడి తరచుగా తప్పుడు అమ్మకం (mis-selling) గుర్తు, దీన్ని IRDAI కూడా "పెద్ద ఆందోళన" అని చెప్పింది.

🧑 ఏ పొదుపు లేదా పెట్టుబడి అమ్మేవారినైనా అడగండి

అడగాల్సిన ప్రశ్నలు

నాకు ఈ **[ప్రోడక్ట్ పేరు/రకం]** అర్థం కావాలి. దయచేసి రాతపూర్వకంగా చెప్పండి: (1) నా అసలు డబ్బు ఎంత సురక్షితం, ఏ నియంత్రణ సంస్థ (RBI/SEBI/IRDAI/ప్రభుత్వం) నియమాలు వర్తిస్తాయి? (2) నాకు **[నెలలు/సంవత్సరాలు]** తర్వాత అకస్మాత్తుగా డబ్బు కావాలంటే ఎంత వస్తుంది, ఎంత కోత పడుతుంది? (3) పెరుగుదల రేటు స్థిరమా లేక మారుతుందా, ఎప్పటి వరకు? (4) దీన్ని అమ్మితే మీకు ఎంత కమీషన్ వస్తుంది? (5) మీ రిజిస్ట్రేషన్ లేదా లైసెన్స్ నంబర్ ఏమిటి?

💡 బ్యాంకు, పోస్టాఫీసు, ఏజెంట్ లేదా ఏ అమ్మకందారు దగ్గరైనా. జవాబు డొంకతిరుగుడుగా ఉన్నా, రాతపూర్వకంగా ఇవ్వడానికి నిరాకరించినా, అక్కడే ఆగిపోండి. మూడు గేటురాళ్ల (భద్రత, విత్‌డ్రా, రాబడి) త్రికోణాన్ని దగ్గర ఉంచుకోండి.

AI తో ధరల పెరుగుదల లెక్క వేయించండి

అడగాల్సిన ప్రశ్నలు

నాకు కేవలం లెక్క అర్థం చేయించు, ఎలాంటి పెట్టుబడి సలహా ఇవ్వకు. మా ఇంటి ఈరోజు అవసరమైన నెలవారీ ఖర్చు ₹ [మొత్తం]. ధరల పెరుగుదల ఏటా [4/6/8] % ఉంటే, [5/10/15] సంవత్సరాల తర్వాత ఇదే ఖర్చు ఎంత అవుతుంది? మూడు రేట్లకూ ఒక చిన్న పట్టిక తయారు చేయి, ప్రతి లైన్ లెక్క కూడా చూపించు, నేను కాలిక్యులేటర్‌తో సరిచూసుకోవడానికి.

ఏ AI చాట్ యాప్‌లోనైనా. AI లెక్కల్లో కూడా తప్పు చేయవచ్చు, అందుకే ఒకటి-రెండు లైన్లు మీరే కాలిక్యులేటర్‌తో చెక్ చేయండి. AI ని "ఏ ఫండ్ లేదా స్కీమ్ తీసుకోవాలి" అని అడగకండి, సలహా ఇచ్చే అర్హత దానికి లేదు.

10 పెద్ద అపోహలు, అవి ఎక్కడ తొలగిపోతాయి

సాధారణ కుటుంబాల్లో డబ్బు గురించి కొన్ని మాటలు తరతరాలుగా వస్తున్నాయి. కొన్ని సగం నిజం, కొన్ని పూర్తిగా తప్పు. ఈ పుస్తకంలో ప్రతి అపోహను దాని అధ్యాయంలో ఆధారాలతో విప్పి చూపిస్తాం. ఇప్పుడు కేవలం ఒక చిన్న చూపు:

అపోహ	ఏ అధ్యాయంలో నిజం
"LIC (బీమా-పొదుపు పాలసీ) మాత్రమే పెట్టుబడి"	7
"FD అన్నింటికంటే safe, అంతే"	9
"బంగారం ఎప్పుడూ పెరుగుతుంది"	13
"షేర్ మార్కెట్ జూదం"	14
"చిట్టీలో ఎక్కువ లాభం"	6, 16
"డబ్బు డబుల్ స్కీమ్ నిజంగా పనిచేస్తుంది"	16
"బీమా అంటే డబ్బు వృథా, ఏమీ తిరిగి రాదు"	7, 8
"SIP లో fixed రాబడి వస్తుంది"	12
"తక్కువ సంపాదన ఉన్నవారు పొదుపు లేదా పెట్టుబడి చేయలేరు"	9, 10
"టిప్స్‌తో త్వరగా డబ్బు వస్తుంది"	14, 16

అపోహ vs నిజం

అపోహ

"మా సంపాదన చాలా తక్కువ, మేమేం పొదుపు చేస్తాం, ఇదంతా పెద్దవాళ్ల కోసం."

నిజం

మొదలు మొత్తంతో కాదు, అలవాటుతో అవుతుంది. పోస్టాఫీసు 5 సంవత్సరాల RD నెలకు ₹100 తో తెరవవచ్చు, PPF లో ఏడాదికి కనీసం ₹500 (నవంబర్ 2026 వరకు నియమాలు, indiapost.gov.in). అన్నింటికంటే ముందు చేయాల్సింది లెక్క రాయడం, హుండీ మొదలుపెట్టడం, దానికి కనీస మొత్తం అంటూ ఏదీ లేదు.

ఈరోజే మొదలు: మొదటి 7 రోజుల్లో 5 పనులు

1 **డబ్బు జాబితా తయారు చేయండి**
ఇంటి డబ్బంతా ఎక్కడెక్కడ ఉందో రాయండి: ఖాతాలు, నగదు, పాలసీలు, చిట్టీ, బంగారం, ఇచ్చిన-తీసుకున్న అప్పులు. కింద వర్క్‌షీట్ పట్టిక దీని కోసమే.

2 **అప్పుల జాబితా తయారు చేయండి**
ప్రతి అప్పు బాకీ, వాయిదా, వడ్డీ రాయండి. వడ్డీ నెలకు చెప్పి ఉంటే (ఉదాహరణకు వందకు ₹2), దాన్ని 12 తో గుణించి ఏడాదికి ఎంతో ఆలోచించండి.

3 **నిచ్చెనపై మీ స్థానం చూడండి**
వర్క్‌షీట్‌లోని 10 ప్రశ్నలకు అవును/కాదు నింపండి. మొదటి "కాదు" ఎక్కడ వస్తుందో, అదే మీ ప్రస్తుత మెట్టు.

4 **నామినీని చెక్ చేయండి**
ప్రతి బ్యాంకు ఖాతా, పోస్టాఫీసు ఖాతా, పాలసీలో నామినీ ఉన్నారో లేదో చూడండి. లేకపోతే చేర్పించండి.

5 **ఇంట్లో 30 నిమిషాల మాట**
జీవిత భాగస్వామితో లేదా ఇంటి పెద్దవారితో ఈ అధ్యాయాన్ని, మీ జాబితాను పంచుకోండి. డబ్బు విషయం ఒక్కరి భారం కాదు.

వర్క్‌షీట్ 1: నా నిచ్చెన ఎక్కడ ఉంది?

పెన్నుతో నింపండి

ప్రశ్న 1: నేను ప్రతి నెల సంపాదన, ఖర్చు రాస్తున్నానా? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 2: సంపాదన రాగానే పొదుపు మొత్తం ముందే వేరు అవుతోందా? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 3: ఇంటి కనీసం 3 నెలల అవసరమైన ఖర్చుకు సరిపడా డబ్బు వేరుగా, సులభంగా తీసుకోగలిగే చోట ఉంచానా? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 4: ఏడాది వడ్డీ దాదాపు 24% కంటే ఎక్కువ ఉన్న అప్పు ఏదైనా నాకు ఉందా (కార్డు బాకీ, యాప్-లోన్, వడ్డీ వ్యాపారి)? (అవును / కాదు) [ఇక్కడ "కాదు" మంచిది]

ప్రశ్న 5: ఇంట్లో సంపాదించే వ్యక్తి పేరున జీవిత బీమా కవర్ ఉందా, అది ఎంతకో నాకు తెలుసా? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 6: కుటుంబానికి ఏదైనా ఆరోగ్య కవర్ ఉందా (ఆయుష్మాన్, కంపెనీది, లేదా సొంతది)? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 7: ప్రతి బ్యాంకు ఖాతా, పోస్టాఫీసు ఖాతా, పాలసీలో నామినీని చేర్చారా? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 8: వృద్ధాప్యం కోసం ఏదైనా వేరే పొదుపు (PF, పెన్షన్ పథకం మొదలైనవి) నడుస్తోందా? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 9: డబ్బు, పత్రాలు ఎక్కడ ఉన్నాయో ఇంట్లో మరో సభ్యులకు తెలుసా? (అవును / కాదు)

ప్రశ్న 10: గత ఒక సంవత్సరంలో ఎవరో చెప్పారని పూర్తిగా అర్థం చేసుకోకుండా ఏదైనా పాలసీ, స్కీమ్ లేదా యాప్‌లో డబ్బు పెట్టానా? (అవును / కాదు) [ఇక్కడ "కాదు" మంచిది]

అభ్యాసం: కింది పట్టికలో ఇంటి డబ్బంతా రాయండి. ఏ లైన్‌లో "ఎప్పుడు తీసుకోవచ్చు" అనేదానికి జవాబు "తెలియదు" అని ఉంటుందో, ఆ పత్రాలు తీసి చదవండి.

చోటు (ఖాతా/పాలసీ/చిట్టీ/బంగారం)	మొత్తం	ఎప్పుడు తీసుకోవచ్చు	ఎవరి పేరున	నామినీ ఉన్నారా?

🧠 చిన్న క్విజ్

1. "1 సంవత్సరంలో డబ్బు డబుల్" అంటే ఏడాదికి ఎంత రాబడి?

○ అ) 10% ○ ఆ) 50% ○ ఇ) 100%

2. 72 నియమం ప్రకారం ఏటా 8% వద్ద మొత్తం దాదాపు ఎన్ని సంవత్సరాల్లో రెట్టింపు అవుతుంది?

○ అ) 9 సంవత్సరాలు ○ ఆ) 4 సంవత్సరాలు ○ ఇ) 18 సంవత్సరాలు

3. సేవింగ్స్ ఖాతాపై 2.5% వడ్డీ వచ్చి, ధరల పెరుగుదల 5% ఉంటే, ఏం జరుగుతోంది?

○ అ) డబ్బు నిజంగా పెరుగుతోంది ○ ఆ) డబ్బు నిజంగా తగ్గుతోంది ○ ఇ) ఏ తేడా ఉండదు

4. డబ్బు నిచ్చెనలో మొదటి మెట్టు ఏది?

○ అ) SIP ○ ఆ) బంగారం ○ ఇ) లెక్కలు, బడ్జెట్

5. వ్యక్తిగత పెట్టుబడి సలహా ఎవరి నుంచి తీసుకోవడం సరైనది?

○ అ) Instagram లో డబ్బు వీడియోలు చేసేవారి నుంచి ○ ఆ) SEBI-రిజిస్టర్డ్ పెట్టుబడి సలహాదారు నుంచి

○ ఇ) WhatsApp గ్రూప్ టిప్ నుంచి

జవాబులు అనుబంధంలో, పేజీ 258

🎴 ఈ అధ్యాయం ప్రశ్న కార్డులు

S01 మోసం తనిఖీ

🗣 ఇది అడగండి

మీరు లేదా మీ కంపెనీ ఏ నియంత్రణ సంస్థ (RBI, SEBI, IRDAI, PFRDA లేదా రాష్ట్ర రిజిస్ట్రార్) వద్ద రిజిస్టర్ అయ్యారు? రిజిస్ట్రేషన్ నంబర్ చెప్పండి, నేనే చెక్ చేసుకుంటాను.

ఎప్పుడు అడగాలి: ఏ వ్యక్తి, యాప్ లేదా స్కీమ్ అయినా మీ డబ్బు తీసుకోవాలనుకున్నప్పుడు.

✔ **సరైన జవాబు ఇలా ఉంటుంది:** స్పష్టమైన పేరు, నంబర్, అదే నియంత్రణ సంస్థ వెబ్‌సైట్‌లో కనిపించేవి (ఉదాహరణకు SEBI సలహాదారు INA..., రీసెర్చ్ అనలిస్ట్ INH..., ఫండ్ డిస్ట్రిబ్యూటర్ ARN). sachet.rbi.org.in లో కూడా చెక్ చేయవచ్చు.

🚩 **ఎర్ర జెండా:** "మాకు రిజిస్ట్రేషన్ అవసరం లేదు", "ప్రభుత్వం నుంచి approved" కానీ నంబర్ లేదు, లేదా నంబర్ వేరే కంపెనీది అని తేలడం.

S03 మోసం తనిఖీ

🗣 ఇది అడగండి

మీరు చెబుతున్న "పక్కా" రాబడిని ఎవరు రాసి ఇస్తారు? ఏ నియమం లేదా ఏ నియంత్రణ సంస్థ కింద?

ఎప్పుడు అడగాలి: ఎవరైనా స్థిర లాభం, "నెలకు 2-3%" లేదా "డబ్బు రెట్టింపు" అని చెప్పినప్పుడు.

✔ **సరైన జవాబు ఇలా ఉంటుంది:** నిజాయితీ జవాబు: మార్కెట్‌తో ముడిపడిన ఏ పెట్టుబడిలోనూ రాబడి స్థిరంగా ఉండదు. ప్రభుత్వ పొదుపు పథకాల రేటును ప్రభుత్వం నిర్ణయిస్తుంది, అది కూడా ప్రతి త్రైమాసికం మారవచ్చు.

🚩 **ఎర్ర జెండా:** "మేం గ్యారంటీ ఇస్తాం, స్టాంప్ పేపర్‌పై రాసిస్తాం" లేదా "నెలకు 3% పక్కా". రిజిస్ట్రేషన్ లేకుండా డిపాజిట్లు తీసుకునే స్కీమ్ BUDS చట్టం 2019 ప్రకారం నేరం.

S06 మోసం తనిఖీ

🗣 ఇది అడగండి

నేను కుటుంబంతో మాట్లాడి, పత్రాలు చదివి రేపు చెబుతాను. ఈరోజు నేను ఏ డబ్బూ ఇవ్వను, ఏ OTP కూడా చెప్పను.

ఎప్పుడు అడగాలి: ఎవరైనా తొందరపెట్టినా, భయపెట్టినా లేదా "ఈరోజే చివరి అవకాశం" అన్నా: ఫోన్‌లో, ఇంటికి వచ్చి లేదా యాప్‌లో.

✔ **సరైన జవాబు ఇలా ఉంటుంది:** "తప్పకుండా, పత్రాలు తీసుకెళ్లండి, నిదానంగా ఆలోచించండి." సరైన ప్రోడక్ట్, సరైన వ్యక్తి ఒక్క రోజులో మాయం కారు.

🚩 **ఎర్ర జెండా:** "ఆఫర్ ఈరోజే ముగుస్తుంది", "ఎవరికీ చెప్పకండి", "ఫోన్ పెట్టేయకండి, మీరు డిజిటల్ అరెస్ట్‌లో ఉన్నారు". ఫోన్ పెట్టేయండి; డబ్బు కట్ అయితే వెంటనే 1930 లేదా cybercrime.gov.in.

B06 బ్యాంకు, పోస్టాఫీసు

🗣 ఇది అడగండి

మీరు చెబుతున్న [రేటు] % వడ్డీ మొత్తం కాలానికి స్థిరమా లేక మధ్యలో మారవచ్చా? నా రసీదు/పాస్‌బుక్‌పై ఎక్కడ రాసి ఉంటుంది?

ఎప్పుడు అడగాలి: FD, RD లేదా పోస్టాఫీసు పథకంలో డబ్బు పెట్టే ముందు.

✔ **సరైన జవాబు ఇలా ఉంటుంది:** స్పష్టమైన జవాబు: పోస్టాఫీసు TD, NSC, KVP, MIS, SCSS లో ఖాతా తెరిచేటప్పటి రేటు మొత్తం కాలం ఉంటుంది; PPF, సుకన్య, పోస్టాఫీసు సేవింగ్స్ ఖాతా రేటు ప్రతి త్రైమాసికం మారవచ్చు. రేటు రసీదుపై రాసి ఉండాలి.

🚩 **ఎర్ర జెండా:** "ఈ రేటు ఎప్పుడూ వస్తుంది" లేదా కాగితంపై లేని నోటి మాట రేటు. గుర్తుంచుకోండి, పోస్టాఫీసు రేట్లు ప్రతి త్రైమాసికం నిర్ణయిస్తారు (తదుపరి ప్రకటన దాదాపు 31 డిసెంబర్ 2026).

I01 బీమా

🗣 ఇది అడగండి

ఈ పాలసీలో కవర్ (బీమా మొత్తం) ఎంత, ఏటా ప్రీమియం ఎంత, ప్రీమియం ఎన్ని సంవత్సరాలు కట్టాలి? కవర్ ఎన్ని సంవత్సరాలు ఉంటుంది?

ఎప్పుడు అడగాలి: ఏ జీవిత బీమా పాలసీ తీసుకునేటప్పుడైనా, ఏజెంట్ బంధువే అయినా సరే.

✔ **సరైన జవాబు ఇలా ఉంటుంది:** మూడు విషయాలూ ఒకే లైన్‌లో, రాతపూర్వకంగా. సంపాదించే వ్యక్తికి సాధారణ మార్గదర్శకం: కవర్ వార్షిక ఆదాయానికి దాదాపు 10-15 రెట్లు (నియమం కాదు, అంచనా).

🚩 **ఎర్ర జెండా:** కవర్ ప్రీమియంకు కేవలం దాదాపు 10 రెట్లు ఉండి, మాటంతా "బోనస్/రాబడి" గురించే ఉంటే. బీమా, పొదుపు కలిపి అమ్మే పాలసీలో కవర్ తరచుగా చాలా తక్కువ ఉంటుంది.

ముఖ్య సూచన

ఈ అధ్యాయం కేవలం అవగాహన పెంచడానికి, పెట్టుబడి సలహా కాదు. ఇక్కడ ఏ పథకాన్నీ, కంపెనీనీ లేదా ప్రోడక్ట్‌నూ సిఫార్సు చేయలేదు. రేట్లు, నియమాలు నవంబర్ 2026 వరకు ఉన్నవి, మారవచ్చు; డబ్బు పెట్టే ముందు అధికారిక ఆధారంలో తాజా సమాచారం చూడండి. ఉదాహరణ అంకెలు ఊహాజనితం, హామీ కాదు. వ్యక్తిగత సలహా కోసం SEBI-రిజిస్టర్డ్ పెట్టుబడి సలహాదారును కలవండి.

📝 గుర్తుంచుకోవాల్సినవి

- దేశంలో కుటుంబాలు సగటున ప్రతి ₹100 లో దాదాపు ₹7 మాత్రమే నికర పొదుపు చేయగలుగుతున్నాయి (2024-25), అప్పులు వేగంగా పెరిగాయి; లోటు ఎక్కువగా అవగాహనదే.
- డబ్బు నిచ్చెనలో 6 మెట్లు: లెక్కలు మరియు బడ్జెట్, ఆపద హుండీ, ఖరీదైన అప్పుపై అదుపు, బీమా కవచం, సురక్షిత పొదుపు మరియు వృద్ధాప్యం, మార్కెట్ అవగాహన; వీటితో పాటు మోసాల నుంచి రక్షణ, పత్రాలు-నామినీ అనే రెండు రెయిలింగ్‌లు.
- ధరల పెరుగుదల చెదపురుగు లాంటిది: 2.5% వడ్డీ, 5.2% ధరల పెరుగుదల (2026-27 కి RBI అంచనా) వద్ద డబ్బు నిజానికి తగ్గుతుంది.
- 72 నియమం: 72 ÷ రేటు = రెట్టింపు కావడానికి దాదాపు పట్టే సంవత్సరాలు; "1 సంవత్సరంలో డబుల్" అంటే 100%, ఇది ప్రమాద ఘంటిక.
- ఏదీ భద్రత, వెంటనే విత్‌డ్రా, ఎక్కువ రాబడి ఈ మూడూ ఇవ్వదు; వ్యక్తిగత సలహా కేవలం SEBI-రిజిస్టర్డ్ పెట్టుబడి సలహాదారు నుంచే, ఈ పుస్తకం సలహాదారు కాదు.

➡️ **తర్వాత:** తర్వాతి అధ్యాయంలో నిచ్చెన మొదటి మెట్టు: జీతం ఉన్నవారితో పాటు దుకాణం, వ్యవసాయం, కూలి వంటి హెచ్చుతగ్గుల సంపాదనలోనూ పనిచేసే ఇంటి బడ్జెట్.

📚 ఈ అధ్యాయానికి 11 ఆధారాలు: అనుబంధం "ఆధారాలు" పేజీ **264**

అధ్యాయం 4

అప్పు అసలు ధర: వడ్డీ, EMI, APR, CIBIL

ఏ లోన్ అసలు ధరనైనా 5 నిమిషాల్లో లెక్కించండి, మీ క్రెడిట్ స్కోర్ ఉచితంగా చూసి మెరుగుపరచుకోండి.

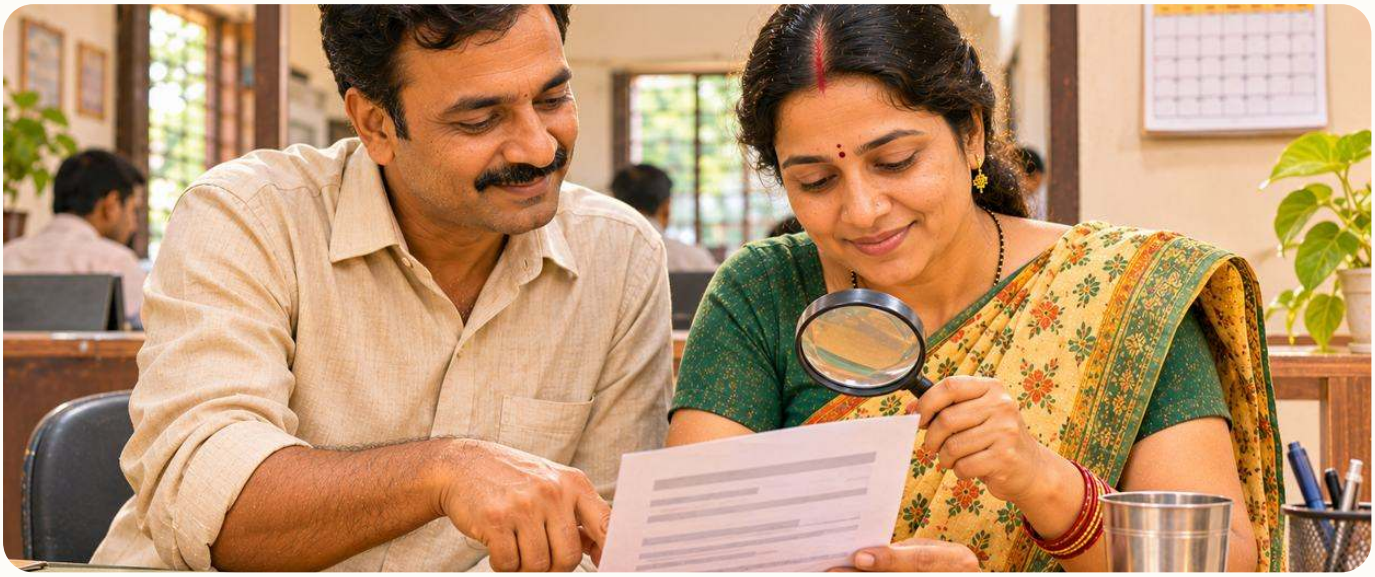

🤨 అసలు సమస్య

"EMI కేవలం ₹999" అని విని లోన్ తీసుకున్నారు, తర్వాత ఫీజు, బీమా, పెనాల్టీ కలిసి ధర చాలా ఎక్కువైంది. దానికి తోడు CIBIL భయం, "CIBIL సరిచేయిస్తాం" అని డబ్బు అడిగే ఏజెంట్లు వేరే. ఏ లోన్ చౌకో, ఏది వలో అర్థం కాదు.

📌 ఈ అధ్యాయంలో మీరు నేర్చుకునేది

- EMI ఎలా తయారవుతుంది, చిన్న EMI తరచుగా ఎందుకు ఖరీదవుతుంది
- "ఫ్లాట్ రేట్" మాయ, KFS లో రాసిన APR చదవడం
- పీనల్ ఛార్జీలు, ముందుగా తీర్చితే ఫీజు, RBI కొత్త నియమాలు
- క్రెడిట్ స్కోర్ దేనితో తయారవుతుంది, ఏడాదికి 4 సార్లు ఉచిత రిపోర్ట్ ఎలా చూడాలి
- రికవరీ ఏజెంట్ వేధిస్తే ఫిర్యాదు చేయాల్సిన సరైన క్రమం

మన ఇళ్లలో అప్పు గురించి రెండు రకాల మాటలు వినిపిస్తాయి. ఒకటి: "అప్పు ఎప్పుడూ తీసుకోకు, నాశనమైపోతావు." రెండోది: "అందరూ తీసుకుంటారు, EMI చిన్నదే కదా." రెండు మాటలూ అసంపూర్ణమే. అప్పు దానంతట అదే చెడ్డది కాదు. వ్యవసాయానికి విత్తనాలు-ఎరువులు, దుకాణానికి సరుకు, పిల్లల చదువు లేదా చికిత్స కోసం సరైన రేటుకు తీసుకున్న అప్పు జీవితాన్ని సులభం చేయగలదు. సమస్య ఎప్పుడంటే, మనం **లెక్క లేకుండా** అప్పు తీసుకున్నప్పుడు: అసలు ఎంత తిరిగి కట్టాలో తెలియదు, వాయిదా తప్పితే ఏమవుతుందో తెలియదు, పైగా ఏయే ఫీజులు కట్ అవుతాయో తెలియదు.

ఈ అధ్యాయంలో మనం అప్పుకు సంబంధించిన నాలుగు ప్రాథమిక విషయాలను సులభమైన భాషలో అర్థం చేసుకుందాం: **వడ్డీ**, **EMI**, **APR**, **క్రెడిట్ స్కోర్ (CIBIL)**. దీని తర్వాత మీరు ఏ లోన్ ఆఫర్ చూసినా అది చౌకో ఖరీదో మీరే చెప్పగలుగుతారు. ఈ అధ్యాయం డబ్బు నిచ్చెనలో మూడో మెట్టు: అధ్యాయం 3 లోని ఆపద హుండీ తర్వాత, ఇప్పుడు ఖరీదైన అప్పుపై అదుపు.

EMI అంటే ఏమిటి, ఎలా తయారవుతుంది

EMI (Equated Monthly Instalment, అంటే ప్రతి నెలా సమానమైన వాయిదా) లో రెండు భాగాలు ఉంటాయి: **అసలు** (మీరు అప్పుగా తీసుకున్న మొత్తం), **వడ్డీ** (అప్పుకు కట్టే అద్దె). చాలా బ్యాంకు లోన్లలో వడ్డీ **తగ్గుతున్న అసలు** (reducing balance) మీద పడుతుంది. అంటే మొదటి నెలల్లో EMI లో ఎక్కువ భాగం వడ్డీకే పోతుంది, అసలు తగ్గే కొద్దీ వడ్డీ భాగం కూడా తగ్గుతుంది.

EMI మూడు విషయాలతో నిర్ణయమవుతుంది: మొత్తం, వడ్డీ రేటు, కాలం (ఎన్ని నెలలు). కింది పట్టికలో ₹1,00,000 లోన్‌కు వేర్వేరు రేట్లు, కాలాల్లో EMI, మొత్తం వడ్డీ చూపించాం. దీన్ని జాగ్రత్తగా చూడండి, ఎందుకంటే ఈ అధ్యాయం మొత్తంలో అతి పెద్ద పాఠం ఇందులోనే దాగి ఉంది.

ఉదాహరణ - లెక్క అర్థం కావడానికి, హామీ కాదు. లోన్ ₹1,00,000, వడ్డీ తగ్గుతున్న అసలు మీద; రేట్లు ఊహించినవి, ఏ రుణదాత అసలు రేటూ కాదు.

వార్షిక రేటు	12 నెలలు: EMI / మొత్తం వడ్డీ	24 నెలలు: EMI / మొత్తం వడ్డీ	36 నెలలు: EMI / మొత్తం వడ్డీ
10.5%	₹8,815 / ₹5,778	₹4,638 / ₹11,302	₹3,250 / ₹17,009
14%	₹8,979 / ₹7,745	₹4,801 / ₹15,231	₹3,418 / ₹23,039
18%	₹9,168 / ₹10,016	₹4,992 / ₹19,818	₹3,615 / ₹30,149
24%	₹9,456 / ₹13,472	₹5,287 / ₹26,891	₹3,923 / ₹41,238
36%	₹10,046 / ₹20,555	₹5,905 / ₹41,714	₹4,580 / ₹64,894

పట్టిక నుంచి రెండు విషయాలు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. మొదటిది: **కాలం పెంచితే EMI తగ్గుతుంది, కానీ మొత్తం వడ్డీ పెరుగుతుంది.** 18% దగ్గర 12 నెలల్లో వడ్డీ ₹10,016, అదే లోన్ 36 నెలలకు తీసుకుంటే వడ్డీ ₹30,149, అంటే దాదాపు మూడు రెట్లు. రెండోది: **ఎక్కువ రేటుకు పొడవైన లోన్ చాలా భారంగా మారుతుంది.** 36% దగ్గర 36 నెలల్లో మీరు మొత్తం దాదాపు ₹1,64,900 తిరిగి కడతారు. అంటే అప్పుగా తీసుకున్న ప్రతి ₹1 కి దాదాపు ₹1.65 కట్టడం.

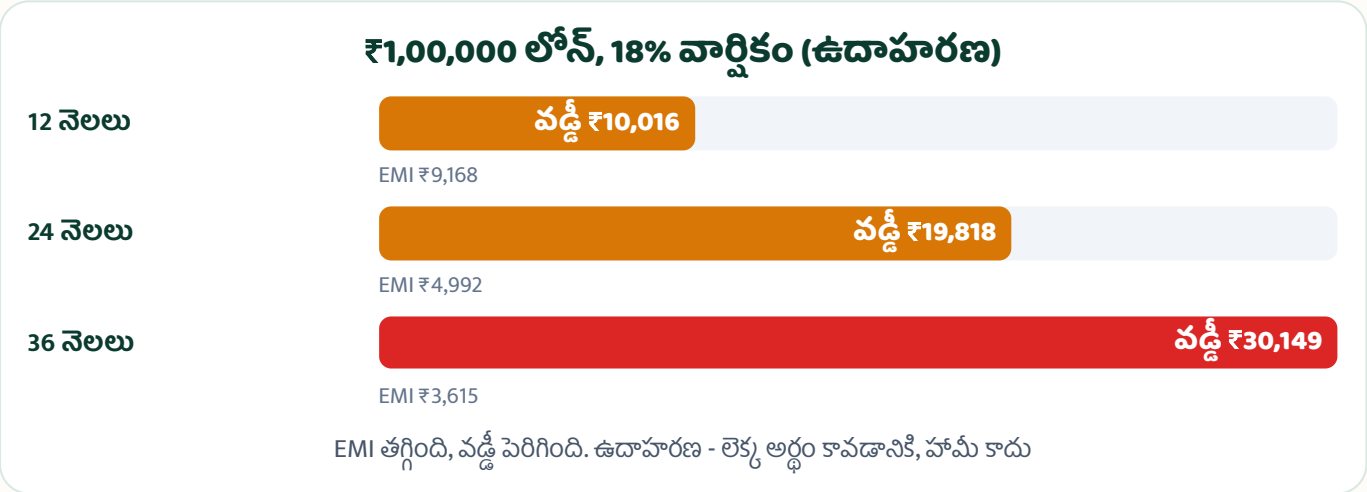

చిత్రం 4.1 ₹1 లక్ష, 18% దగ్గర: కాలం పెరిగింది, వడ్డీ పెరిగింది (ఉదాహరణ - లెక్క అర్థం కావడానికి, హామీ కాదు)

లోన్ కాలం ఎంచుకోవడం

✗ సాధారణ తప్పు

"EMI ఎంత చిన్నదైతే అంత మంచిది" అనుకుని అతి పొడవైన కాలం ఎంచుకోవడం.

✓ తెలివైన మార్గం

ముందు ప్రతి నెలా హాయిగా ఎంత EMI కట్టగలరో చూడటం, తర్వాత ఆ మొత్తంలో అతి తక్కువ కాలం ఎంచుకోవడం. EMI తో పాటు "మొత్తం ఎంత తిరిగి కడతాను" అనేది కూడా రాయించుకోవడం.

ఎందుకు మేలు: ప్రతి అదనపు నెల మీ జేబు నుంచి అదనపు వడ్డీ తీస్తుంది. చిన్న EMI సౌకర్యం తరచూ వేల రూపాయలు ఖరీదుగా పడుతుంది.

అధ్యాయం 16

మోసాల నుంచి రక్షణ: డబ్బు డబుల్, నకిలీ యాప్, డిజిటల్ అరెస్ట్

మోసగాళ్ల ప్రతి పెద్ద ఎత్తును మొదటి సంకేతంలోనే గుర్తించండి, డబ్బు ఇచ్చే ముందు 2 నిమిషాల్లో తనిఖీ చేయండి, డబ్బు పోతే మొదటి గంటలో సరైన అడుగు వేయండి.

😟 అసలు సమస్య

మోసగాళ్లు ఇప్పుడు అమాయకులనే కాదు, చదువుకున్నవారిని కూడా ఉచ్చులో పడేస్తున్నారు: యూనిఫాంలో వీడియో కాల్, అసలుదానిలా కనిపించే యాప్, లేదా ఏ బంధువో చెప్పిన "సొసైటీ". ఒక కాల్, ఒక లింక్ లేదా ఒక నమ్మకంతో జీవితాంతం పొదుపు పోతుంది, ఆ తర్వాత సిగ్గుతో మనిషి ఎవరికీ చెప్పుకోడు కూడా.

📌 ఈ అధ్యాయంలో మీరు నేర్చుకునేది

- మోసం ఎంత పెద్దది, మోసగాళ్లు భయం, అత్యాశ, తొందరను ఎలా వాడుకుంటారు
- ఐదు వేళ్ల నియమం: ఐదు సంకేతాలు, వీటిలో ఒక్కటి కనిపించినా ఆగిపోవాలి
- డబ్బు డబుల్/సొసైటీ, చిట్టీ-చిట్ ఫండ్, MLM, నకిలీ ట్రేడింగ్ యాప్, డిజిటల్ అరెస్ట్, నకిలీ నోటీసు: ప్రతి ఎత్తును గుర్తించడం
- ఏ సంస్థనైనా డబ్బు ఇచ్చే ముందు ఎక్కడ తనిఖీ చేయాలి (Sachet, RBI, SEBI, AMFI, IRDAI)
- డబ్బు పోతే మొదటి గంట: 1930, బ్యాంకు, cybercrime.gov.in, ఫిర్యాదుకు సరైన చోటు

గత పదిహేను అధ్యాయాల్లో మనం సంపాదన లెక్క రాశాం, హుండీ నింపాం, అప్పు తగ్గించాం, బీమా కవచం తొడుక్కున్నాం, పొదుపును సరైన చోట ఉంచాం. కానీ ఈ కష్టమంతా ఒక తప్పు కాల్‌తో లేదా ఒక "పక్కా లాభం" స్కీమ్‌తో నిమిషాల్లో పోవచ్చు. అందుకే పుస్తకం మొదట్లోనే చెప్పాం, **మోసాల నుంచి రక్షణ** డబ్బు నిచ్చెనకు రెయిలింగ్ లాంటిది: ప్రతి మెట్టుపై తోడుగా ఉంటుంది. ఈ అధ్యాయం ఆ రెయిలింగ్‌ను గట్టిపరుస్తుంది.

మంచి వార్త ఏమిటంటే మోసాల ఎత్తులు లెక్కపెట్టగలిగినన్ని మాత్రమే. పేర్లు మారతాయి, యాప్‌లు మారతాయి, కానీ పద్ధతి అదే ఉంటుంది. ఒక్కసారి మీరు ఈ పద్ధతులు గుర్తుపడితే, కొత్త మోసగాడు కూడా పాతవాడిలాగే అనిపిస్తాడు.

మోసం ఎంత పెద్దది: ప్రభుత్వ గణాంకాలు

రాజ్యసభలో ప్రభుత్వ జవాబు (నక్షత్రం లేని ప్రశ్న 1341, 11 ఫిబ్రవరి 2026) ప్రకారం, **2025 సంవత్సరంలో సైబర్ ఆర్థిక మోసాల్లో ₹22,495 కోట్లు** పోయాయి, **24,02,579 ఫిర్యాదులు** నమోదయ్యాయి. అంటే ప్రతి రోజు సగటున ఆరు వేలకు పైగా కుటుంబాలు ఏదో ఒక మోసంపై ఫిర్యాదు చేస్తున్నాయి. ఇవి ఫిర్యాదు చేసిన కేసులు మాత్రమే; చాలామంది సిగ్గుతో లేదా భయంతో అసలు చెప్పరు.

సంవత్సరాలు	సైబర్ ఆర్థిక మోసాల్లో పోయిన డబ్బు	ఫిర్యాదులు
2023	₹7,465 కోట్లు	13.10 లక్షలు
2024	₹22,848 కోట్లు	19.18 లక్షలు
2025	₹22,495 కోట్లు	24,02,579

ఆధారం: రాజ్యసభ నక్షత్రం లేని ప్రశ్న 1341 (11 ఫిబ్రవరి 2026), హోం మంత్రిత్వ శాఖ గణాంకాలపై ThePrint (21 ఫిబ్రవరి 2026). ఇవే గణాంకాల ప్రకారం 2025 లో పోయిన డబ్బులో దాదాపు **76-77% భాగం "పెట్టుబడి" మోసాల్లో** పోయింది: "షేర్లలో పక్కా లాభం", "డబ్బు డబుల్", "VIP టిప్స్ గ్రూప్". అంటే అతిపెద్ద ప్రమాదం భయం నుంచి కాదు, **అత్యాశ** నుంచి వస్తుంది.

మోసగాడు నాలుగు విషయాలపై పనిచేస్తాడు

- **అత్యాశ:** "నెలకు 3% పక్కా", "ఒక సంవత్సరంలో డబుల్", "లాటరీ తగిలింది".
- **భయం:** "మీ ఆధార్‌తో మనీ లాండరింగ్ జరిగింది", "ఖాతా మూసేస్తారు", "కరెంటు కట్ అవుతుంది".
- **తొందర:** "ఈ రోజే చివరి అవకాశం", "10 నిమిషాల్లో OTP చెప్పండి", "ఎవరికైనా చెబితే కేసు చెడిపోతుంది".
- **సిగ్గు, ఒంటరితనం:** "కుటుంబానికి చెప్పకండి". మీరు ఒంటరిగా నిర్ణయం తీసుకోవాలని మోసగాడు కోరుకుంటాడు, ఎందుకంటే రెండో మనిషి ఎత్తును పట్టేస్తాడు.

ఐదు వేళ్ల నియమం

మీ ఒక అరచేతిని చూడండి. ప్రతి వేలు ఒక ప్రమాద సంకేతం. ఏ కాల్, మెసేజ్, స్కీమ్ లేదా యాప్‌లో అయినా **వీటిలో ఒక్క సంకేతం కనిపించినా, ఆగిపోండి.** ఆగడం వల్ల ఎప్పుడూ నష్టం ఉండదు; అసలు బ్యాంకు, అసలు ఆఫీసు, అసలు పథకం రేపు కూడా అక్కడే ఉంటాయి.